

УДК 159.9:316.324.8(082)
ТЗЗ

Рекомендовано до друку вченою радою
Факультета психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 2 від 28.10.2020 року.

Редакційна колегія:

Дунаєва Л. М., д.політ.н., професор, декан факультету психології та соціальної роботи, ОНУ імені І. І. Мечникова;
Кононенко О. І., д.психол.н., заступник декана ФПСР з навчально-методичної та наукової роботи, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології, ОНУ імені І. І. Мечникова;
Смокова Л. С., к.психол.н., доцент кафедри соціальної допомоги та практичної психології ОНУ імені І. І. Мечникова.

ТЗЗ Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві: Збірник матеріалів міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, ОНУ імені І. І. Мечникова, 5 листопада 2020 р. / Редкол.: Л. М. Дунаєва, О. І. Кононенко, Л. С. Смокова. - Одеса: ОНУ, 2020. – 380 с.

У збірнику представлені матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві. Збірник призначений широкому колу гуманітаріїв, які цікавляться актуальними проблемами сучасності, вирішуваними крізь призму психології, соціальної роботи, культурології, філософії та етнопсихології.

УДК 159.9:316.324.8(082)

DOI 10.18524/978-617-689-405-6
ISBN 978-617-689-405-6

Матеріали друкуються мовою оригіналу в авторській редакції

© Колектив авторів, 2020
© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

КОВАЛЬ І. М.,

д.політ.н., проф. (ОНУ імені І.І.Мечникова, м. Одеса)

ХМАРСЬКИЙ В.М.,

д.істор.н., проф. (ОНУ імені І.І.Мечникова, м. Одеса)

ДУНАЄВА Л. М.,

д.політ.н., проф. (ОНУ імені І.І.Мечникова, м. Одеса)

КОНОНЕНКО О. І.,

д.психол.н., професор (ФПСР, ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

РОДІНА Н. В.,

д.психол.н., професор (ФПСР, ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

КІРЕЄВА З. О.,

д.психол.н., професор (ФПСР,ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

ПОДШИВАЛКІНА В. І.,

д.соціол.н., професор (ФПСР,ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

БУДІЯНСЬКИЙ М. Ф.,

к.психол.н., професор (ФПСР,ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

ПСЯДЛО Е. М.,

д.біолог.н., професор (ФПСР,ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

ХЛІВНЮК Т. П.,

к.політ.н., доцент (ФПСР,ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

СМОКОВА Л.С.,

к.психол.н., доцент (ФПСР, ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

МАКСИМЕНКО С. Д.,

д.психол.н., професор (Інституту психології імені Г. С. Костюка
НАПН України, м. Київ)

ДАНИЛЮК І. В.,

д.психол.н., професор(КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ)

ФІЛОНЕНКО М. М.,

д.психол.н., професор (НМУ імені О.О. Богомольця, м. Київ)

ЛУНЬОВ В. Є.,

к.психол.н., доцент (НМУ імені О.О. Богомольця, м. Київ)

ЗАВАЦЬКА Н. Є.,

д.психол.н., професор(СНУ імені Володимира Даля, м. Київ)

БОХОНКОВА Ю. О.,

д.психол.н., професор (СНУ імені Володимира Даля, м.Київ)

МАТЛАСЕВИЧ О. В.,

к.психол.н., доцент (НаУОА, м. Острого)

- ЖИГАЙЛО Н. І.,**
д.психол.н., професор (ЛНУ імені Івана Франка)
- ФАЛЬКО Н М.,**
к.психол.н., доцент (МДПУ імені Богдана Хмельницького, м.
Мелітополь)
- ВАРІНА Г.Б.,**
ст..викладач (МДПУ імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь)
- АВЕРІНА К.С.,**
к.пед.н., доцент (МДПУ імені Богдана Хмельницького, м.
Мелітополь)
- КОВАЛЬОВА О.В.,**
д.психол.н., доцент (МДПУ імені Богдана Хмельницького, м.
Мелітополь)
- ЯЛАНСЬКА С. П.,**
д.психол.н., професор (МДПУ імені Богдана Хмельницького, м.
Мелітополь)
- ЧЕРНЕЦЬКА Ю. І.,**
д.пед.н., доцент (ХГПА, м. Харьков)
- ПРІБ Г. А.,**
д.мед.н., професор (ШКДСЗ, м. Київ)
- ДОРОЖКІН В. Р.,**
д.психол.н., професор (ШКДСЗ, м. Київ)
- ПУЗИРЕВИЧ Н. Л.,**
к.психол.н., доцент (Ш БГПУ імені Максима Танка)
- ТАСЕВСКА Д.Х.,**
д.філос.н., професор (ВТУ імені Св. Кирилла та
Св. Мефодія, Болгарія)
- ЧАВДАРОВА В.А.,**
д.психол.н., професор (ВТУ імені Св. Кирилла та Св. Мефодія,
Болгарія)
- ПЕТЯ ГЕНКОВА,**
д.психол.н., професор (УПН м.Оснабрюк, Німеччина)
- ОМАР РІМАВІ,**
к.психол.н.(Університет Аль-Кудс)
- ГОРБАЧЕВСЬКА О. П.,**
к.педаг.н., викладач (ФПСР ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)
- ЕЛЕСІНА М. О.,**
старшій викладач (ФПСР ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса)

З М І С Т

Секція № 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ В НАДАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЛЮДЬМ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ	14
ПСИХОПРОФІЛАКТИКА СТРЕСОВИХ СТАНІВ	
<i>Білова М.Е.</i>	14
БАГАТОРІВНЕВА БУДОВА ВНУТРІШНІХ ХАРАКТЕРИСТИК СПОГАДІВ АВТОБІОГРАФІЧНОЇ ПАМ'ЯТІ	
<i>Болотова О.М.</i>	17
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПЕРЕЖИВАННІ САМОТНОСТІ В ПЕРІОД COVID-19	
<i>Георгієва З. К.</i>	21
ПСИХОЛОГІЧНІ ТРАВМИ ДИТИНСТВА: ПРИЧИНИ, ВИДИ, МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ	
<i>Дикіна Л.В.</i>	24
АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗРІЛОГО ВІКУ	
<i>Жигаренко І.Є, Завацька Н.Є.</i>	29
ЯК ЖИТИ У СВІТІ ЛЮДЕЙ: ПИТАННЯ ПРЕДСТАВЛЕНОСТІ СУБ'ЄКТА В ПОЛІ ПРИСУТНОСТІ ІНШОГО	32
<i>Кокоріна Ю.Є.</i>	
ПОНЯТТЯ ТРАВМИ. ТРАВМОВА ТЕРАПІЯ ОСОБИСТОСТІ	
<i>Кологривова Н.М., Смокова Л.С.</i>	35
ПСИХОТРАВМАТИЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: ВІД ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ ДО БУДЕННОГО ЖИТТЯ	
<i>Красильников І.А.</i>	38
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В РЕЖИМІ ОН-ЛАЙН	
<i>Малши В.Є.</i>	43
ВИДИ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ	
<i>Пеядло Е.М., Троїцький А.</i>	46
ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Чернявська Т.П., Музика А.О.</i>	50
Секція № 2. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ЕТНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ ТА	

АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	55
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МОЛОДІ В ШЛЮБИ В ПЕРІОД РЕІНТЕГРАЦІЇ	
<i>Блискун О.О., Завацький Ю.А.....</i>	55
СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ, ЯК ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ- ПСИХОЛОГІВ	
<i>Гайкович Г.Е., Смокова Л.С.....</i>	58
СОЦІАЛЬНА ПЕРЦЕПЦІЯ ОБРАЗУ СІМ'Ї У ВИХОВАНЦІВ ДИТЯЧИХ БУДИНКІВ	
<i>Данілова О.С., Щерблюк О.І.....</i>	66
ДЕТЕРМІНАНТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО УМОВ ЗВО	
<i>Коваленко А.Ю., Смокова Л.С.....</i>	70
ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ	
<i>Коваленко В.С.....</i>	76
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ДЕВАНТНИХ ФОРМ ПОВЕДІНКИ	
<i>Ласунова С.В., Саввіна А.О.....</i>	79
ВОЛОДИМИР КОСТІВ ПРО ВИХОВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ В РІЗНИХ ЗА СТРУКТУРОЮ СІМ'ЯХ	
<i>Лемко Г.І.....</i>	83
ПРОЯВИ ПРОГНОСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ДИНАМІЦІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ	
<i>Марченко А.Д., Завацький В.Ю.....</i>	86
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИ	
<i>Піщевська Е.В.....</i>	88
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ	
<i>Соколова Г.Б.....</i>	91
ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: АНАЛІЗ ПОНЯТЬ	
<i>Файдюк О.В., Линець В.М.....</i>	94
ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	

Ф. Родионовой, А. П. Тряпициной. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2005. – 392 с.

2. Рябуха І. М. Зміст діяльності ліцею з соціальної адаптації учнів у гетерогенному суспільстві / І. М. Рябуха // Стратегії управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки АПН України; за ред. Р. П. Вдовиченко, Л. М. Калініної. – К.; Миколаїв, 2008. – Вип. 1. – С. 275–282.

3. Стратегія, людські ресурси та інформація в управлінні / Освітній менеджмент в умовах змін : навч. посіб. / Л. Калініна, Л. Карамушка, Т. Сорочан, Р. Шиян та ін. / За заг. ред. В. Олійника, Н. Протасової та ін. – Луганськ: СПД Резніков В. С., 2011. – С. 85 – 172.

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: АНАЛІЗ ПОНЯТЬ

Файдюк О.В.

аспірант кафедри

соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини, Київського університету імені Бориса Грінченка

Линець В.М.

студент спеціальності «Соціальна робота» освітньої програми «Соціальна педагогіка»,

Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

З метою обґрунтування поняття «гендерна соціалізація особистості» розкриємо феномен категорії «гендер». Науковці визначають гендер як організовану модель соціальних взаємин між жінками та чоловіками, що характеризує не лише спілкування в сім'ї, а й визначає їх соціальні відносини в основних державних інститутах [3]. Гендер – це набута ідентичність, якій навчаються, яка змінюється протягом часу та значно варіюється в межах

однієї культури та у різних культурах. Гендер є відносним та стосується не просто жінок чи чоловіків, а відносин між ними [4].

Розглянемо «гендер» як соціальний конструкт, що відображає процес соціалізації особистості, що складається з наступних компонентів: статеворольові стереотипи, гендерні стереотипи, гендерні ролі, гендерна ідентичність, гендерний дисплей, гендерний контракт, гендерна система.

Статеворольові стереотипи – це сформовані в культурі узагальнені переконання (уявлення) про те, як дійсно поведуться чоловіки й жінки. [5].

Гендерні стереотипи – це сформовані в суспільстві уявлення про виконання тієї або іншої соціальної ролі чоловіком і жінкою. В основі гендерних стереотипів лежать можливості людини, її вміння.

Гендерні ролі – набір очікуваних зразків поведінки (норм) для чоловіків і жінок. В основі гендерних ролей лежать гендерні стереотипи. Виконання цих ролей створює ситуацію, коли кожна людина прагне їм відповідати й отримати схвалення навколишніх.

Гендерна ідентичність – це відповідність поведінки людини гендерним ролям на основі наявних у свідомості гендерних стереотипів і установок [2]. Процес гендерної ідентичності відбувається із двома складовими – гендерним дисплеєм і гендерним контрактом. Ці два поняття взаємодоповнюють.

Поняття «гендерного дисплея» було введено І. Гоффманом як характеристика множини проявів культурних складових статі, запропонованих суспільством нормами чоловічого й жіночого. Цей прояв розуміння особистості про ту або іншу соціальну роль, сукупність уявлень про моральні категорії закладених у свідомість індивідуума.

Гендерний контракт – це набір соціально сконструйованих очікувань (стереотипів) або ідеальних

уявлень про соціальну роль, які породжені суспільством і вкладені у свідомість індивідуумів.

Процес гендерної ідентичності ефективніше всього проходить у гендерній системі. Гендерна система – це форма організації гендерної культури, заснована на спеціально розробленій системі норм, правил, інструкцій для виконуваних у ній соціальних ролей [6].

Гендерна культура – це сукупність стереотипів поведінки, породжених суспільством і вкладених у свідомість індивідуумів (гендерних контрактів) і безлічі проявів культурних складових статі (гендерних дисплеїв), що визначають співвідношення між мужністю й жіночністю культури.

Таким чином, поняття «гендер» означає стать як соціальне явище, як усе соціальне, що є над біологічною статтю. На відміну від біологічної статі, що розділяє чоловіків та жінок за анатомічними ознаками, «гендер» характеризує подібності чи відмінності чоловіків та жінок у соціальних ролях, способі життя, моделях поведінки, намірах і прагненнях, нормах і очікуваннях тощо. Кожне суспільство має свою систему норм, стандартів поведінки, стереотипів громадської думки стосовно виконання відповідних соціальних статевих ролей, уявлень про «чоловічу» та «жіночу» поведінку. Гендер є сукупністю соціальних і культурних норм, виконання яких вимагає суспільство від особистості в залежності від її біологічної статі в певному соціумі в певний час [7]. Під поняттям гендерної соціалізації розуміють формування статевої ідентичності особистості – єдності поведінки й самосвідомості індивіда, який співвідносить себе з певною статтю й відповідає вимогам певної соціальної ролі [1]. Вона є цілісним процесом становлення особистості на різних етапах онтогенезу дитини, що в свою чергу вимагає ефективної соціально-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Dulia A. V., Liakh T. L., Veretenko T. G. The Problems and Needs of the Families of Antiterrorist Operation Participants: Results of In-depth Interviews. *The New Education Review*. 2019. №55 (1). 220–230. DOI: <https://doi.org/10.15804/tner.2019.55.1.18>
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка та соціальна робота у сучасному освітологічному просторі. Режим доступу: [http://elibrary.kubg.edu.ua/982/1/Olga Bezpalcko OD 1%283%29 KSP%26KO IPSP.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/982/1/Olga%20Bezpalcko%20OD%201%283%29%20KSP%26KO%20IPSP.pdf)
3. Вихор С. Т. Гендерне виховання: паралелі кризь століття. *Наука і сучасність*. Київ : Логос, 2003. Т. XLI. – С. 82-90.
4. Галан Ю. Гендерна соціалізація як одна з причин маргіналізації особистості в сучасному світі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. Вип. 1 (3). С. 15-18.
5. Кравець В.П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості. Тернопіль : ТНПУ, 2008. 476 с.
6. Плечко С. П. Гендерна самоідентифікація : стереотипи, тенденції, механізми реалізації. *Проблеми самоідентифікації сучасного українського суспільства: політичні, соціальні та культурні аспекти*. 2009. С. 199-203.
7. Спіріна Т. П., Лях Т. Л. Соціальна профілактика гендерної нерівності у військовослужбовців. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. С. 192–196. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.2-43>